

СТАНОВИЩЕ

**по процедура за придобиване на
научната степен „доктор на науките“**

от

доц. др. Мартин Иванов Иванов

**тема на дисертационния труд: Да плуваш срещу прилива: Българските
текстилни занаяти и прерастването им във фабрична индустрия, 1800-1912**

**в професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за
културата (социология)**

Катедра Социология

Философски факултет

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ),

Становището е изготвено от: **проф. д.н. Румен Дончев Даскалов**, Нов
Български Университет, в качеството ми на член на научното жури,
05.11.01 – Социология; 05.08.33 – Теория и история на културата
съгласно Заповед № РД-38-147 / 15.3.2021 г. на Ректора на Софийския
университет.

Дисертационният труд съдържа 502 страници и се състои се от увод, три глави,
заключение и дванадесет приложения с голям брой таблици и диаграми.
Представената библиография съдържа впечатляващия брой от 1098 заглавия.

Познавам доц. Мартин Иванов от много години и съм запознат с повечето от
работите му, например за българския външен дълг при социализма, за
ускореното стопанско развитие и модернизация у нас до Втората световна война
и др. Запознат съм и с опита му да установи взаимовръзки между фирми след 10
ноември 1989 г. по търговски регистри и от Държавен вестник. Слушал съм
негови доклади на конференции и публични презентации, например когато

съвместно с проф. Румен Аврамов ръководеха семинар по стопанска история в „Червената къща“.

Представеният дисертационен труд върху прехода от текстилни занаяти към фабрична индустрия от времето след Кримската война 1853-1856 г. до Войните има редица силни страни и съдържа значителни научни постижения. Най-напред трябва да отбележа използването на количествени методи, само по себе си твърде рядко практикувано у нас не само поради изискваните статистически умения, а и поради бързане да се представи текст за кариерни цели. Мартин Иванов обаче прилага тези методи със завидно умение, търпеливост и методичност. Специално трябва да се подчертае, че данните не са взети наготово, а са събрани със сизифовски труд, тъй като са пръснати из стотици документи от най-различен вид: от професионални издания до спомени.

Що се отнася до постигнатите резултати, те са много и значителни. Например авторът коригира представата ни за първите български фабрики, които се оказват от хибриден тип, т.е. само някои дейности са механизирани, а други се извършват ръчно и дори в домашни условия, както при занаята. Кorigира и твърдения, че българските занаяти упадат още под османска власт поради външната капиталистическа конкуренция. Вместо това Мартин Иванов представя сложна картина най-напред под османска власт, а после на редуващи се рецесии след Съединението, последвани от възстановяване след първите години на 20 век и дори изпреварване на предходната връхна точка от 1870 г. Междувременно и някак под повърхността се извършва навлизане на фабриките, които изместват все повече домашните занаяти, следователно става дума за индустриализация. Оказва се също, че опитите да се замени упадащото след Освобождението гайтанджийство с килимарство не са особено успешни. Най-значителният резултат е в показването на незабелязаното от други автори твърде куриозно развитие у нас в производството на вълнен текстил към индустриализация, за разлика от случващото се по правило в страни от третия свят („периферията“) с нахлуването на западната промишлена конкуренция, а именно - деиндустриализация и аграризация. Изключително интересни са обясненията за това българско явление, които отново се отклоняват от обяснения на други автори като Паларет, в частност с географския фактор и

лошите комуникации, които предлагат известна защита срещу външната конкуренция. По нещо, което може да се нарече ирония и работната ръка в предпланински части се запазва от изкушението да слезе в плодородните равнини и да се захване със земеделие, поради големите разноси на отвеждането на зърното до места за износ (дебушета).

Научните трудове на кандидата отговарят изцяло (и всъщност далеч надхвърлят) минималните национални изисквания (по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ), както и допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор на науките“ в научната област и професионалното направление на процедурата. Представените от кандидата резултати в дисертационния труд и научни трудове към него не повтарят такива от предишни процедури за придобиване на научно звание и академична длъжност. В представения дисертационен труд и научни трудове по тази процедура няма доказано по законоустановения ред плагиатство.

Представеният автореферат отговаря на всички изисквания за подобен синтез и адекватно отразява съдържанието и резултатите на дисертационния труд. Изводите са формулирани съвсем ясно и прецизно.

Нямам критични бележки към рецензираните трудове. Ако започна с осведомеността по вторичната литература, тя е повече от импозантна, за което свидетелства огромния брой цитирани съчинения. Проблемите са поставени интересно и интригуващо и попълват или коригират съществуващото състояние на научното поле. Методологията е добре промислена и изцяло релевантна на изследваните проблеми. Количествените анализи, проведени със завидно търпение и вдълбочаване, са детайлни и прецизни и не оставят какво повече да се направи. Оттук и резултатите са обхватни и точни.

След като се запознах с представените в процедурата дисертационен труд и придружаващите го научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси, потвърждавам, че представеният дисертационен труд и научните публикации към него, както и качеството и оригиналността на представените в тях резултати

и постижения, изцяло отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“ за придобиване от кандидата на научна степен „доктор на науките“ в научната област социология и професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (социология). В частност кандидатът удовлетворява далеч над минималните и над средните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове.

Въз основа на гореизложеното с пълна убеденост в качествата на работата и на кандидата препоръчвам на научното жури да присъди на доц. др. Мартин Иванов научната степен „доктор на науките“ в научна област социология, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (социология).

20. 4. 2021 г.

Изготвил становището:
проф. д.н. Румен Даскалов